

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 27 febr. 1909 kl. 3 e. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande (N:o 1), med anledning af herr Ollas A. Ericssons motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upprättande af ett permanent statslotteri till skogsodlingens befrämjande.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 24) har herr *Ollas A. Ericsson* i Ofvanmyra föreslagit, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till upprättande af ett under statens förvaltning ställt permanent penninglotteri, hvars vinstmedel eller afkastning skall fördelas mellan landets skogsvårdsstyrelser och af dessa användas till anslag åt enskilde såsom uppmuntran till utdikning och torrläggning af försumpade skogsmarker och till skogsodling å kalmarker». I motionens syfte hafva fyra af kammarens ledamöter instämt.

Såsom skäl för sin motion anför motionären följande:

»Under de senare åren har krafvet på inrättande af ett statslotteri allt mer och mer vunnit i styrka. Härom vittna bland annat motionerna i ämnet vid sistförflutne riksdag. Hufvudmotiven för krafvet på inrättandet af ett lotteri under statens kontroll äro hufvudsakligen dels svenskarnas spellusta, och dels önskan att skaffa medel för något visst kulturellt ändamål eller till någon allmän nyttig inrättning. Man anser nödigt att på detta sätt söka hindra utvandringen af de många miljonerna, som svenskarna årligen offra på de utländska lotterierna, och på samma gång på bästa sätt göra dessa penningar fruktbringande inom det egna landet. Kungl. Maj:t har också, särskildt på senare tider, oftast

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 4 Häft. (N:o 4.)

suspenderat gällande lotteriförordning och medgifvit tillstånd till anordnandet af lotterier för vissa uppgifna ändamål, hvilka dock i mer eller mindre grad burit prägel af enskildt intresse och därmed också varit i saknad af statens särskilda kontroll. Utan att fälla något närmare omdöme om de på detta sätt anordnade lotterierna och ändamålet för desamma tillkomst, vill jag dock framhålla en uppfattning, som är ganska allmänt gängse ute i bygderna, nämligen att staten bör själf anordna lotterierna för att söka göra bästa nytta af desamma och därmed öfva den kontroll, som vid dessas anordning och bedrivande är nödvändig; och tänker jag då särskildt på lotternas försäljning bland allmänheten för det bestämda priset och medlens användning. På många områden skulle man kunna göra stor nytta af de på detta sätt samlade penningarna, och framställningar och förslag därom hafva icke saknats. Här tillåter jag mig fästa särskild uppmärksamhet på ett område, som kräfver snart och kraftigt ekonomiskt bistånd och som för landets framtida utveckling är af allra största betydelse, nämligen skogsodlingen.

Af Sveriges skogsareal som beräknas till 30,000,000 hektar utgöres en stor del af mer eller mindre försumpade marker, samt ljunghedar och andra kalmarker. Man beräknar, att af skogsområdet i Norrland utgöras icke mindre än cirka 35 procent däraf af försumpade marker. I Dalarne är motsvarande siffra omkring 25 procent o. s. v. Och dessa siffror ökas under årens lopp, ty försumpningen fortgår och utbreder sig på vissa trakter i oroväckande grad fort. Af skogsvårdsstyrelsernas årsredogörelser framgår, att stora arealer af ljunghedar och andra kalmarker tjänliga till skogsodling finnas, t. ex. i Bohuslän omkring 50,000 hektar, i det lilla Halland 100,000 hektar, i Småland 20,000 hektar och i Dalarne 25,000 hektar o. s. v. Omkring $\frac{1}{3}$ af landets skogsareal beräknas sålunda på detta sätt ligga i lägervall. Vi hafva ej råd att låta sådant få fortfara, det kan leda till ödesdiga följder, synnerligast som den årliga virkesförbrukningen beräknas betydligt öfverstiga tillväxten. Men genom att försätta de försumpade och degenerade skogsmarkerna i skogbärande skick kunde tillväxten uppbringas och ökas med bortåt 50 procent. Hvad detta skulle betyda i ekonomiskt afseende för vårt land kan man göra sig en föreställning om, då årstillväxten redan nu beräknas till omkring 33,000,000 kubikmeter virke. För att åstadkomma denna skogsodling fordras dock afsevärda penningssummor, men dessa kunde just anskaffas genom inrättandet af ett statslotteri, hvars vinstmedel årligen tillställdes våra skogsvårdsstyrelser, hvilka i sin ordning, såsom uppmuntran till ut-

dikning och torrläggning af försumpade skogsmarker och till skogsodling å kalmarker, finge lämna tillräckliga anslag åt enskilda, som däraf önskade erhålla hjälp.»

Vid motionens behandling har utskottet utgått därifrån, att motionären sammanbundit sitt yrkande angående inrättande af ett statslotteri med det ändamål, för hvilket de genom lotteriet inkommande medlen skulle användas, nämligen anslag till enskilda för utdikning af försumpade skogsmarker och för skogsodling å kalmarker. Det är icke om ett statslotteri i allmänhet, utan om ett lotteri för uppmuntring af enskildes skogsodling, som utskottet haft att yttra sig. I öfverensstämmelse härmed står också, att motionären endast kortfattadt antydt de viktigaste allmänna skälen för yrkandet på ett statslotteri och därefter öfvergått till att söka ådagalägga vikten af nyss nämnda ändamål för medlens användning.

Under sådana förhållanden har utskottet icke djupare inlåtit sig på principfrågan, om ett statslotteri öfver hufvud taget bör inrättas eller icke. Denna fråga är vid föregående tillfällen, och särskildt vid sistlidna riksdag, på ett ingående sätt behandlad, och lika litet som motionären rörande densamma framlagt någon utförd argumentering för ett lotteri, lika litet finner sig utskottet behöfva upprepa de skäl, som anförts mot ett sådant. Det torde vara tillräckligt att i denna del hänvisa till det utlåtande, som vid nyss nämnda riksdag, år 1908, afgafs af Andra Kammarens dåvarande tillfälliga utskott n:o 1, och erinra där om att Andra Kammarerna då för sin del beslöt att afslå de väckta motionerna om ett statslotteri samt att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag till nya bestämmelser om lotterier äfvensom förslag till åtgärder, hvarigenom utan inrättande af ett svenskt statslotteri det i Sverige förekommande spelandet å utländska lotterier kunde förhindras eller i möjligaste mån inskränkas. Första Kammarerna stannade visserligen vid ett afvikande beslut, nämligen att anhålla hos Kungl. Maj:t, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida till stärfjande af spelandet å utländska lotterier ytterligare åtgärder, med eller utan inrättande af inhemskt permanent statslotteri, böra vidtagas, samt för Riksdagen framlägga förslag i frågan. Men då detta beslut delgafs Andra Kammarerna, blef det af denna senare icke biträdt, på den grund att däri var inrymd möjligheten af ett statslotteris inrättande. Andra Kammarerna vidhöll alltså sin ståndpunkt, att

intet sådant lotteri bör komma till stånd. Utskottet anser, att motionären icke förebragt några skäl för att Andra Kammaren nu skulle frångå denna sin ståndpunkt.

Däremot har sedan 1908 års riksdag ett skäl i motsatt riktning tillkommit. Den utredning i lotterifrågan, som vid motionernas behandling 1908 nyss blifvit föranstaltad af statsrådet och chefen för civildepartementet, och som åtskilligt berördes vid sakens behandling inom Riksdagen, är numera i full gång. Utskottet har ansett sig böra inhämta uppgifter om denna utredning och därvid erfarit följande.

Den 31 december 1907 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för civildepartementet att tillkalla sakkunniga personer till ett antal af högst tre med uppdrag att så allsidigt som möjligt utreda frågan, huruvida för reglerandet af lotterier den nu gällande lagstiftningen borde underkastas revision, samt om ytterligare åtgärder borde vidtagas till förhindrande af utländska lottsedlars spridande i riket. På grund häraf uppdrog statsrådet den 19 mars 1908 åt redaktören Adolf Hallgren och amanuensen i Kungl. finansdepartementet, juris kandidaten C. G. H. Törnebladh att inom civildepartementet biträda vid beredning af omförmälda ärende. Deras arbete har hittills omfattat bl. a.: en statistisk sammanställning af de medgifvanden angående mindre lotterier (bortlottning af konstverk och andra lösören), som länsstyrelserna meddelat under tio år; en liknande sammanställning angående de penninglotterier, hvartill Kungl. Maj:t lämnat tillstånd; en systematisk undersökning af den utländska lotterilagstiftningen; samt insamlande och statistisk bearbetning af alla till buds stående uppgifter rörande de belopp, som utsändas från Sverige till lotterier i främmande länder. I sistnämnda afseende göres genom generalpoststyrelsens statistiska kontor en undersökning angående de penningförsändelser, som genom postverket gått till utländska lotterikollektörer. Undersökningen afser dels postanvisningar (antal och belopp), dels rekommenderade bref (antal) och omfattar tre år, 1901, 1904 och 1907.

Af de olika undersökningarna är hittills endast den färdig, som rör de af länsstyrelserna tillåtna lotterierna. Samtliga de öfriga pågå, och särskildt har utskottet inhämtat, att i fråga om den utländska lotterilagstiftningen ett stort material visserligen är insamladt, men ännu icke bearbetadt, samt att undersökningen om postförsändelser till utländska lotterikollektörer hittills är afslutad endast i hvad den angår postanvisningarna för 1901, däremot icke i fråga om de rekommenderade breffen

för samma år; för 1904 och 1907 föreligga ännu icke några fullständiga resultat, vare sig rörande postanvisningar eller rörande rekommenderade bref.

Den af chefen för civildepartementet föranstaltade utredningen i lotterifrågan befinner sig sålunda i närvarande stund på ett sådant stadium, att knappast på någon punkt några säkra slutsatser af den stå att vinna. Det synes utskottet uppenbart, att detta förhållande talar mot bifall till den nu föreliggande motionen. Utredningen är så anlagd, att den kommer att belysa flera af lotterifrågans viktigaste sidor, om hvilka man hittills endast haft spridda eller mer eller mindre osäkra uppgifter. Så den utländska lotterilagstiftningen, så äfven frågorna om hvilka belopp som från Sverige gå till utländska lotterier, från hvilka landsdelar detta företrädesvis sker, möjligen också hvilken inverkan de af Kungl. Maj:t medgifna inhemska penninglotterierna kunna befinnas hittills hafva utöfvat på spelandet å utländska lotterier, i den mån dessa frågor låta sig besvaras. I hvarje fall bör utredningen komma att gifva åtskilligt material af stort värde, som det torde vara all anledning att afvakta, innan man från Riksdagen tager några nya steg i lotterifrågan.

Emellertid har utskottet också, såsom ofvan blifvit antydt, haft att granska det ändamål, med hvilket motionären förbundet sitt förslag om statslotteri. Utan att därvidlag ingå i någon kontroll af de siffror, som motionären anför angående arealen af för skogsodling lämpade marker samt angående möjligheterna att uppbringa årstillväxten, vill utskottet gifva allt erkännande åt själfva tanken om skogsodlingens stora national-ekonomiska betydelse för vårt land. Denna betydelse är också af statsmakterna beaktad, och anslag af allmänna medel utgå till betydande belopp för skogsodlingens befrämjande. Sedan länge finnes i riksstaten uppfördt ett anslag för skogsodlingens befrämjande, hvilket allt ifrån 1905 utgår med 100,000 kronor årligen, och detta anslag utgår efter sådana grunder, att för statsbidrags beviljande erfordras också bidrag till minst lika stort belopp från landsting eller hushållningssällskap inom vederbörande län. Samma summa begäres i detta års statsverksproposition. Härtill komma de betydande belopp, som enligt 1903 års skogs- lagstiftning inflyta genom skogsvårdsafgifterna, och som af skogsvårdsstyrelserna skola användas till skogshushållningens befrämjande på enskildes egor. De uppgingo enligt skogsvårdsstyrelsernas berättelser för 1907 till i rundt tal omkring 625,000 kronor.

Det torde nu vara motionärens mening, att dessa anslag äro för sitt

ändamål otillräckliga. Utskottet vill ingalunda förneka, att så kan vara förhållandet, men någon utredning i denna riktning är icke af motionären förebragt, och i hvarje fall har motionären icke anfört några skäl för att skogsodlingens eventuella behof af ökad understöd bör tillgodoses genom ett så utomordentligt medel som ett permanent statslotteri. Utskottet erinrar därom, att under diskussionen om ett statslotteris inrättande på senare tid blifvit med styrka framhållet af lotteriförslagets förespråkare, huru den blifvande afkastningen borde anslås i främsta rummet till sådana ändamål, som dels icke åligga stat eller kommun, dels i och för sig äro »af filantropisk art». Denna åskådning fick ett bestämdt uttryck i den utskottsreservation, omkring hvilken minoriteten i Andra Kammaren år 1908 samlade sig, och äfven i Första Kammarens beslut vid samma riksdag betonades, att lotterimedlen skulle användas endast till »särskilda kulturella och filantropiska ändamål.» Man har tydligen velat på detta sätt förekomma, att lotterivinsterna skulle komma att antaga karaktären af normal statsinkomst och lotteriet sålunda fastläsas, och man har i all synnerhet önskat genom användningen till filantropiska syften i någon mån motväga det motbjudande i lotterivinstens tillkomst. Till denna åskådning har motionären icke tagit hänsyn. Det torde kunna sättas i fråga, om skogsodlingen bör anses höra till ändamål, som icke åligga stat eller kommun, när den på ofvananfördt sätt tillgodoses både genom direkta anslag och genom de af staten pålagda skogsvårdsafgifterna, och det måste bestämdt bestridas, att densamma är af »filantropisk art.» Den utgör tydligen ett — i och för sig mycket behjärtansvärdt — national-ekonomiskt intresse, men icke ett filantropiskt, och ett sådant ändamål kan icke innebära den försonande motvikt mot det förhatliga i lotterivinstens tillkomst, som vid lotteriförslagets föregående behandling varit afsedd.

Utskottet anser, att detta förhållande innebär ett synnerligen vägande skäl mot motionärens förslag.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att herr Ollas A. Ericssons motion icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 februari 1909.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.

Reservation.

af herr *Sten Nordström*. »Då jag icke haft anledning att ändra åsikt sedan denna fråga vid föregående tillfällen blifvit behandlad inom Riksdagen, nödgas jag denna gång reservera mig emot utskottets nu föreliggande utlåtande i frågan. Jag upprepar hvad jag vid flera föregående tillfällen uttalat, att om det öfver hufvud funnes någon möjlighet att hindra folk ifrån att spela på vare sig in- eller utländska lotterier, så skulle jag vara den förste att biträda en sådan lagstiftning; men då detta torde höra till de fromma önskingarne, kan jag icke heller finna det orätt eller omoraliskt, om man, i stället för att tillställa en mängd mera eller mindre samvetsömma utländska lotterikollektörer, som på mera eller mindre hederligt sätt försöka att lura de dumma svenskarne till att årligen offra miljoner på detta gemena geschäftmakeri, som i själfva verket ingenting annat är, än att åtkomma en spellysten allmänhets penningar, om man, säger jag, i stället försökte att rädda dessa miljoner till allmännyttiga ändamål inom vårt eget land.

Opinionen för eller emot ett svenskt statslotteri har så mycket blifvit ventilerad, att det tjänar till intet att vidare orda härom. Likväl torde böra erinras därom att i samma mån, som denna guldström vuxit till de utländska lotterierna, i samma mån har man ock blifvit förtrogen med behofvet och nödvändigheten af att en effektiv lagstiftning åstadkommes för att hindra denna guldström till utlandet. Det är tvifvelsutan i känslan häraf, som motionären äfven i år framkommit med sitt förslag om inrättandet af ett svenskt statslotteri. Visserligen förklarar utskottet, att som motionen egentligen afser att gagna ett visst ändamål, som ytterst skulle komma enskilda till del, så kan utskottet icke tillstyrka den föreliggande motionen. Jag håller före, att detta icke är ett skäl utan ett svepskäl, ty hvad skulle kunna vara mera allmännyttigt än om behållningen af ett svenskt statslotteri kunde användas till utdikning af försumpade skogsmarker och till skogsodling å kalmarker? Detta utgör ett filantropiskt ändamål så godt som något, äfven om vinsten slutligen skulle tillfalla den enskilde. Det torde nämligen utgöra ett allmänt intresse, att den enskildes skogar och kalmarker på ett ändamålsenligt sätt tillvaratagas såväl ur nationalekonomisk som ur hygienisk synpunkt, och att detta behof blir permanent, torde knappast kunna bestridas. Men då staten saknar tillgångar att i tillräcklig grad kunna understödja dylika företag, så vågar jag påstå, att de sålunda använda medlen skulle komma

hela nationen tillgodo och följaktligen äfven de, som öda sina penningar på ett sådant lotteri.

Den omständigheten, att regeringen tillsatt en kommission för att utreda frågan, huruvida för reglerandet af lotterier den nu gällande lagstiftningen borde underkastas revision, anser jag för min del icke utgöra något skäl till hinder för att en skrifvelse i den riktning, som motionären föreslagit, nu beslutas. Tvärtom anser jag, att en sådan skrifvelse skulle medföra den verkan, att kommissionen jämväl kunde framlägga förslag till huru ett svenskt statslotteri lämpligast borde ordnas. Då Kungl. Maj:t undan för undan suspenderar gällande lotteriförordning och medgifver tillstånd till anordnandet af lotterier för olika ändamål, så ligger äfven i denna omständighet ett ytterligare skäl för att ett svenskt statslotteri anordnas. Det visar nämligen, att vi icke kunna undvara lotterier för vissa ändamål trots gällande lotteriförordning. Hvad är då naturligare än att en lag som icke efterlefves blir afskaffad. Ingenting verkar skadligare än sådana lagar som icke tillämpas eller efterlefves. Men om ett svenskt statslotteri blir inrättadt och ställt under statens kontroll, så bör det kunna ordnas så att jobberi och svek omöjliggöras — att sådana bedrägerier, hvarför allmänheten utsättes genom utländska lotterikollektörer här blir utelyckt. Då det, enligt mitt förmenande, icke låter sig göra att förhindra svenska undersåtar att spela på utländska lotterier och detta lotterispel är i ständigt tilltagande till oberäknelig skada i nationalekonomiskt hänseende, så har jag icke kunnat biträda utskottets afstyrkande utlåtande.

På grund af det anförda, hemställer jag, att Andra Kammaren för sin del biträder det af herr Ollas A. Ericsson föreslagna skrifvelseförslaget.

Herr *Hagström* har anhållit att få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.